

## КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ІМПЛІЦИТНОСТІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Слабко І., студ.

У комунікативній лінгвістиці текст розглядається як перетворений мовленнєвий акт, що дозволяє відтворити прагматичну ситуацію, в основі якої «щілина» між диктумом (повідомлюваним у реченні) і модусом (ставленням до повідомлюваного) призводить до асиметрії між очікуваним і реалізованим у тексті. «Щілина» між диктумом і модусом лежить в основі механізму виникнення очуднення, що призводить до «семантичного жесту», «структурного скандалу». Виникнення імпліцитних смислів, згідно з визначенням Г.П. Грайсом «принципом кооперації» як основи успішного комунікативного процесу, полягає у порушенні постулатів (максим): 1) кількості (maxims of quantity) – «твоє висловлювання повинно містити не менше інформації, ніж вимагається»; 2) якості (maxims of quality) – «твоє висловлювання не повинно містити менше інформації, ніж вимагається»; 3) відношення (maxim of relation) – «не відхиляйся від теми»; 4) способу (maxims of manner) – «висловлюйся ясно». До фігур, у яких порушується постулат кількості, він відносить гіперболу, літоту, мейозис, до фігур якості – метафору, метонімію, персоніфікацію, алегорію та ін. Як зазначає О.М. Мороховський, важливою ознакою фігур кількості та якості є здатність передавати стилістичне значення, яке на відміну від лексичного є прихованим (імпліцитним). Спираючись на виведені Г.П. Грайсом постулати та їх подальший розвиток і застосування по відношенню до художніх текстів, розглядаємо фігури кількості та якості, вербалізовані в поетичних текстах, як індикатори прихованих смислів. Як зазначає Б. Шлібен-Ланге, дискурсивні максими точно описують реалізацію непрямих смислів. Якщо буквальна інтерпретація висловлення адресанта не задовольняє адресата, то це є свідченням порушення максим адресантом, а також дає привід адресату замислитись про причину цього порушення та дійти висновку, що, не маючи підстав не слідувати принципу кооперації, адресант хоче вкласти в свої слова більше, ніж вони конвенціонально позначають. Таким чином адресат виводить імплікатуру. Висловлення містить імплікатуру, якщо в процесі мовлення адресант дає можливість адресатові зробити висновок про деякий стан речей, хоча й не говорить прямо, що цей стан речей має місце.